

tilbagestaaende Fæstegaarde vilde derfor vistnok, hvis Udkastet kunde tænkes ophøiet til Lovgaa over til Selveiendom i Overensstemmelse med de i dette Afsnit indeholdte Regler. Men dermed vilde ifkun den ene Side af Opgaven være naaet. Det stod endnu tilbage at løse den anden, at Gaardene ved Salget bragtes over i Brugerens eller deres Familles Hænder paa billige Vilkaar, og denne Side af Sagen vil efter vort Skjøn saa langt fra blive fremmet ved Udkastets Bestemmelser, at der tværtimod vilde være overveiende Fare for, at ifkun meget faa Gaarde ved frivillige Overenskomster vilde komme i Brugerens Hænder, medens den store Masse derimod ved indtrædende Fæsteledighed vilde blive solgt ved Auktion, og atter af dem et ikke ringe Antal vedblive at være Jorddrottens Eiendom, men vel at mærke frit for al Fæstetvang. Det hjælper i saa Henseende kun saare lidt, at Lovudkastet ved sin Befaling om, at Salg nødvendigt skal foregaa, og at Godseieren er berettiget til at stille Gaardene til Auktion, naar det ikke kommer til en Overenskomst, ogsaa har villet øve et Tryk paa Brugerne, thi hvormegent disse endog ville „anstrænge sig for at kjøbe“, ville deres Anstrængelser i Almindelighed ikke kunne veie op mod de mange Fordele, som Udkastet tillader Eieren at tilegne sig, naar han ikke laaner Dre til Brugerens Tilbud, men lader Fæstetstedet gaa til Auktion.

Skulle vi i Rothed udtale vor Anskuelse om denne Del af Udkastet, vilde vi ikke vide at sige bedre, end at det gaar ud paa Ophævelse af Fæstetvangen mod Erklæggelse af en Fjerdedel af Gaardens Værdi.

Men med alt det er det jo dog kun en Forudsætning, at mange Godseiere vilde forpligte sig i Overensstemmelse med Udkastets „frivillige Afsnit“, og at dette saaledes i Virkeligheden vilde afgive den praktiske Maalestok, hvorefter Selveiendom vilde blive fremmet. Det lod sig jo tænke, at ikke alle Jorddrotter vilde have Diet opladt for de store Fordele, som de derved kunde opnaa, og vægrede sig ved saaledes at binde sig til at sælge. Hvorledes vilde Sagen i saa Tilfælde stille sig? Det blev da Udkastets forpligtende Af-

snit (§§ 1—6), der skulde raade over Fæstegaardenes Skæbne. Enhver Fæstegaard der blev fæsteledig efter 1ste April 1874, skulde sælges, og Udkastet har stræbt at forhindre, at Godseieren selv skulde kunne blive Kjøber. Af de solgte Gaarde skulde ikke flere ved Sammenkjøb eller paa anden Maade kunne forenes paa een Haand eller med en endnu Fæstetvang undergivet Gaard for 20 Aar efter Overgangen (§ 1, 1ste Stykke, jvfr. Forordningen 19de Februar 1861 § 1 i Slutningen). Men nu ikke at tale om, at det ikke vilde være vanskeligt for den Godseier, der vilde lægge an paa at bevare sit Fæstegods som Selveie, at finde velbillig Bistand til Omgaaelse af dette Forbud, og at det i ethvert Tilfælde ikke vilde hindre den Jorddrot, der kun besad 1 Fæstegaard, fra selv at kjøbe denne, ligesom der muligt ogsaa kunde reises Tvivl om hele Betydningen af Forbudet, naar det ikke ledsagedes af nærmere Bestemmelser om, hvorledes der vilde være at forholde i Tilfælde af Overtrædelse — saa formaa vi et heller her at se, at Udkastet frembyder den allermindste Sikkerhed for, at Salg vilde ske paa den Maade, som Forslagsstilleren dog selv erkjender vedblivende maa være Lovgiverens Opgave og Formaal, saaledes nemlig, at Gaardene kunne blive Fæstefamiliernes Eiendom paa billige Vilkaar. Det tør vel tværtimod antages som overveiende sandsynligt, at dette ifkun ganske undtagelsesvis vilde blive Tilfældet. Modstræbende skrider Godseieren til at stille sig ved sit Fæstegods, men Loven byder, at det skal ske, og al den Interesse, som Eieren vil kunne bevare for det, vil fremtidig være at se det udbragt til den høist mulige Pris. Gaardene vilde blive satte til Auktion, og selv om Eieren ikke i Virkelighed er Brugerens Medbyder, vil det hero paa Tilfældighed, om Brugeren eller Slægten mægter at blive Høistbydende. Vi have idetmindste ikke været istand til at opdage nogen som helst af de „Foranstaltninger“, som Begrundelsen af Udkastet forsikrer skulde være „trufne i Interesje af Fæstefamilierne, for at bevare Gaardene for dem“. Vi kunne alene se en Forpligtelse for Godseieren til at sælge, ledsaget af en Berettigelse for ham til at be-